

Hensikten helliger ikke midlet

Av sitt tilsvaret til meg «Folkerett og frihetskamp» her i avisen synes å fremgå at Andreas Hagen er av den oppfatning at det norske folk skulle ha fulgt den «kamplinje» kommunistene slo inn på — etter at Sovjet var kommet med i krigen i 1941.

Men i «Krigsår», side 128, spør Haakon Lie: «Hvilken tragedie ville ha utspilt seg hvis kommunistene hadde utløst en geriljakrig i 1942—43?» En slik linje var også i strid med den retningslinje og de appeller som kom fra ledende nordmenn. Både i aviser og i sin proklamasjon den 9.6.40 fremholdt forsvarssjefen, general Ruge: «Jeg oppfordrer alle til å unngå hver handling som kan gi tyskerne anledning til represalier.» Den 6. september 1942 sa Johan Nygaardsvold i en tale over BBC: «Under de rådende forhold retter jeg en inntrengende appell til alle om å avholde seg fra individuelle aksjoner som ikke tjener noen hensikt, men som bare vil føre til skjerpet terror... Regjeringen har konsekvent inntatt denne holdning.»

Om sabotasjehandlinger på norsk område i okkupasjonstiden uttalte den konsekvente motstandsmann, overlege Johan Scharffenberg: «Jeg fant dem dels unyttig, dels skadelig, dels endog forbrytersk.» I en melding fra Hjemmfrontens ledelse til pressekontoret i Stockholm den 20.10.43 står det bl.a.: «Også vi fordømmer på det sterkeste de meningsløse sabotasjehandlinger som vi har sett flere eksempler på i det siste.» (Kilde: «Regjeringen og hjemmefronten under krigen,» dok.nr. 178.)

I en artikkel «Lite rosverdig» i Morgenbladet 10.6.49 kommer major Albert Gleinsvik inn på det forkastelige at det i okkupasjonstiden ble sendt meldinger til London fra en senderstasjon som var plassert i Tromsø sykehus. Også på Rikshospitalet var en sender som ble betjent av nordmenn i britisk

tjeneste. «Dette var jo selvsagt flagrant brudd på konvensjoner vi hadde undertegnet og ratifisert», skrev major Gleinsvik og fortsatte: «Når skal vi slutte med å rose oss av at vi krenket folkeretten? Når skal vi slutte med å opptre som barn som mener at det de selv gjør er riktig, mens det de andre gjør er galt? Behøver en fremtidig okkupasjontilstand å respektere våre krav om beskyttelse av institusjoner og virksomheter vi etter folkeretten har krav på når vi for alle verden skryter av hvordan vi krenket høytidelig undertegnede og ratifiserte avtaler under siste krig? Det kan slå voldsomt tilbake. Vet noen om andre land som brysker seg med slikt? Har vi alene lov til å innrette oss som om hensikten helliger midlet?»

Det må tilføyes at major Gleinsvik var fagmann på folkerettens område. Han var nemlig i 1949 medlem av en kommisjon som arbeidet med Geneve-konvensjonene av august 1949.

Da personer uten den minste innsikt i folkerett har hevdet at en krigstilstand bare kan opphøre ved inngåelse av fredstraktat, henvises til Castberg: «Folkerett», side 190: «Krigen kan også opphøre ved at den rent faktisk ebber ut, idet fiendtlighetene innstilles». Jfr. her general Ruges telegram via svensk UD til tyske myndigheter i Oslo: «Kongen og regjeringen har gitt meg ordre om å innstille fiendtlighetene.» Dette gikk tyskerne med på og alminnelige våpentilstand (general armistice) inntrådte mellom de to land kl. 24.00 den 8.6.40. Dagen etter, de 9. juni, kapitulerte Norge, ifølge general Ruge, betingelsesløst.

John Sand

HD
28/6-95